

Inventari za fondove i zbirke. Karlovac: Državni arhiv u Karlovcu, 2003.

Inventari za fondove i zbirke Državnoga arhiva u Karlovcu, objavljeni u 2003., nastavak su, prema riječima urednice, kontinuiranoga objavljivanja važnijih obavijesnih pomagala, izvornoga arhivskoga gradiva te prikaza stanja i problema u obavljanju poslova zaštite arhivskoga gradiva u svom djelokrugu. Ovo izdanje, prvo do sada objavljeno pod ovim nazivom, sadržava pet priloga.

U prvom prilogu pod nazivom *Stanje i problemi pismohrana uprave na području nadležnosti Državnog arhiva u Karlovcu* Rosana Mikulić daje iscrpan prikaz stanja i promjena u teritorijalnoj ovlasti Državnoga arhiva u Karlovcu od 1992. do 2002. te prikaz promjena u administrativno – teritorijalnoj podjeli toga područja u navedenom razdoblju. Istaknute su i važne promjene kojima je zakonodavac mijenjao ustroj i djelokrug jedinica lokalne uprave i samouprave, a kojima je, kako zaključuje autorica, uprava u analiziranih deset godina doživjela obrat u smislu sve veće decentralizacije i podupiranja razvoja regionalnih centara. U praktičnom smislu, promjene stvarne i teritorijalne ovlasti tijela uprave dovele su do niza podjela među kojima i do podjela arhivskoga i registraturnoga gradiva, provedba kojih je bitno utjecala na stanje i stupanj zaštićenosti gradiva na terenu. U zaključku autorica ističe nedovoljnu uključenost arhivske zajednice u pripremu i provođenje važnih zakonskih rješenja te nezadovoljavajući društveni statut čitave arhivske službe. Nažalost, prilog ne sadržava nikakve podatke o samom gradivu pohranjenom u pismohranama tijela uprave u djelokrugu Državnoga arhiva u Karlovcu.

Prvo od dvaju obavijesnih pomagala koja slijede objavljeno je pod nazivom *Agrarna reforma i kolonizacija na području okruga Karlovac i kotara Karlovac (1945-1962)*. Autorica obavijesnoga pomagala Davora Janković-Škrtić u uvodnom tekstu objašnjava razloge zbog kojih je ovo obavijesno pomagalo tako nazvano. Nažalost, ostaje nejasno zbog čega je gradivo, koje je nastalo radom komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju narodnih odbora različitih kotara, izdvojeno od ostaloga gradiva nastaloga radom tih istih narodnih odbora i obrađeno kao zasebna cjelina. Tim više što se u samom tekstu navodi da su komisije osnivane pri kotarskim narodnim odborima, a nakon što su likvidirane 1948., njihovo gradivo i daljnje provođenje agrarne reforme i kolonizacije preuzeli su ti isti kotarski narodni odbori. Jedini mogući razlog, ne znam je li i opravdan, nalazi se u namjeri da se na jednom mjestu okupe svi dokumenti vezani uz provođenje agrarne reforme i kolonizacije u djelokrugu DA Karlovac, što bi značilo da je ovdje riječ o tematskoj zbirci. No to se iz teksta ne može saznati. Štoviše, u cijelom se radu niti jednom izriječkom ne definira opisivano gradivo niti kao zbirka niti kao fond!

Autoričin trud uložen u detaljno opisivanje povijesti, zakonskoga okvira i samoga provođenja agrarne reforme i kolonizacije vrijedan je hvale. Čitatelju će svakako pomoći u razumijevanju te problematike, ali unutar cjeline jednoga obavijesnoga pomagala takav je tekst preopširan i uskraćuje korisnika za čitav niz drugih obavijesti, proizašlih iz arhivističkoga opisa, koje to pomagalo razlikuju od zbirke zakona ili povijesnih pregleda i čine ga jedinstvenim po onome što pruža korisniku. Stoga je i prihvaćena upotreba međunarodne norme arhivističkoga opisa, koja ovdje nažalost nije primijenjena.

U inventarnom popisu gradiva koji se nalazi na kraju obavijesnoga pomagala gradivo je organizirano, iz nepoznatih razloga, prema svojim fizičkim karakteristikama, odnosno autorica gradivo dijeli u dvije serije ovisno o tome je li riječ o knjigama ili spisima. Ipak takva se situacija popravlja u dvama slučajevima kada autorica, tumačeći to samo praktičnim rješavanjem pitanja pohrane, povezuje spise pojedinih komisija s njima pripadajućim registraturnim pomagalima.

Obavijesno pomagalo za fond *Kraljevska velika realna gimnazija u Rakovcu-Karlovac (1882-1938)* autorice Ines Delić obuhvaća sve elemente opisa prema ISAD(G) normi. No pri izradi opisa autorici su se potkrale neke greške. Tako se, na primjer, kod elementa *Sadržaj i ustroj* umjesto podataka o sadržaju jedinice opisa, u ovom slučaju o sadržaju fonda Kraljevska velika realna gimnazija u Rakovcu, ponavljaju obavijesti o tvorcu fonda. Podatci o sadržaju, pak, djelomično se mogu pronaći u *Planu sređivanja*. Također, kod opisa *Pravnog položaja* fonda umjesto kratkoga definiranja pravnoga statusa ovoga gradiva – javno arhivsko gradivo prema Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (NN br. 105/97) – ponavlja se način preuzimanja gradiva u DA Karlovac, prije potpuno ispravno naveden kod elementa *Način preuzimanja*. Ovakve greške u tumačenju elemenata opisa mogu se shvatiti i uvažiti u situaciji u kojoj je, kao i u našoj arhivističkoj praksi, primjena međunarodne norme arhivističkoga opisa u početnoj fazi.

Korisnike, kojima je ovo obavijesno pomagalo ponajprije namijenjeno, više će zbuniti inventarni popis na kraju obavijesnoga pomagala. Indikativnoga je naziva: *Inventarni popis knjiga, spisa i registraturnih pomagala*. Nejasna je hijerarhija serija, pa su tako Administrativne knjige (ovdje: knjige oglasa, inventarne knjige i sl.) dobile mjesto pred Zapisnicima sjednica učiteljskog zbora ili Gimnazijskim izvješćima. No moguće objašnjenje slijedi. Naime, ponovno su, kao i kod prethodnoga inventara, serije oblikovane ponajprije prema fizičkim karakteristikama gradiva. Zanimljivo je ovo uporno izbjegavanje oblikovanja nižih jedinica opisa kao smislenih cjelina gradiva, nastaloga obavljanjem određenih funkcija stvaratelja, naročito s toga što se to u ovom slučaju objašnjava poštivanjem prvobitnoga poretka. Posljedice su toga da se u seriji nazvanoj Pedagoške knjige(!) nalazi, na primjer Matica nastavnika. Ili, u istoj seriji nalazi se i nekoliko zapisnika sjednica učiteljskoga zbora, bez obzira na to što postoji zasebna serija Zapisnici učiteljskog zbora, ali u tu je seriju autorica, kako se jedino može zaključiti, udružila isključivo one zapisnike koji nisu u obliku knjige. Ista je situacija i sa zapisnicima ispita, koji se pojavljuju u dvjema serijama, prije spomenutoj seriji Pedagoške knjige i seriji Razni zapisnici. Kriterij je očit. Nadam se da je očita i pogreška.

Dva posljednja priloga odnose se na dvije zbirke arhivskoga gradiva. Kako u niti jednom od njih nisu rabljeni elementi opisa sukladno prihvaćenoj normi arhivističkoga opisa gradiva ISAD(G), nije jasno je li riječ o obavijesnim pomagalima ili su za potrebe ove publikacije objavljeni prigodni tekstovi o tim zbirkama, u koje su uključeni i inventarni popisi njihova gradiva.

Damir Klaić u radu *Zbirka razglednica u Državnom arhivu u Karlovcu* jednostavnim i razumljivim načinom objašnjava pojavu tiskara i nakladnika, odnosno razglednica na području Hrvatske, a posebno Karlovca. Detaljnije je prikazan rad fotografa, tiskara i nakladnika iz čijih ateljea i radionica potječe većina razglednica Karlovca, koje su danas pohranjene u navedenoj Zbirci. Nakon kraćega teksta o akviziciji ovoga gradiva te postupku sređivanja i obrade svake jedinice zbirke, slijedi inventarni popis razglednica. Razglednice su popisane abecedno prema lokalitetima koje prikazuju. Unutar pojedinoga lokaliteta (naselja, grada) razglednice su popisane kronološki. Jedino kod razglednica Karlovca popis je osim kronološki definiran i nakladnikom razglednice.

Posljednji je prilog rad Katice Miholović, *Zbirka matičnih knjiga na području Državnog arhiva u Karlovcu*. U uvodnom je tekstu opisana povijest nastanka, razvoj i značenje matičnih knjiga. Ukratko je opisan djelokrug DA Karlovac, način i vrijeme preuzimanja matičnih knjiga te njihovo sređivanje i obrada u arhivu. Popis matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih sačinjen je na uvriježen način, prema nadbiskupiji i dekanatu, odnosno abecedno po župama svakoga dekanata. Kronološki su popisane matične knjige

unutar svake župe. Popisu je pridodan i popis knjiga, koje su nakon obavljenoga mikrofilmiranja, konzervacije i restauracije vraćene župnim uredima.

Objavljivanje obavijesnih pomagala važno je u promoviranju rada arhiva i nastojanju da se na ovaj način korisnicima arhivskoga gradiva i široj javnosti omogući što bolji uvid u bogatstvo i raznolikost informacija koje se ondje čuvaju. U tom smislu pojavu ovakvoga izdanja treba pozdraviti. Nadam se da će, ukoliko ovo izdanje preraste u niz, obavijesna pomagala koja ondje budu objavljivana ispuniti i više od promotivne funkcije.

Ivana Prgin